

Verslag netwerkdag taalspecialisten | 12 april 2018

Landelijk Netwerk Taal

In interactie!

Plenair

Opening | Joanneke Prenger

Joanneke opende de dag met een aantal mededelingen:

- Verschenen: Leren schrijven met peer response en instructie in genrekennis; een leerlijn voor de basisschool. [Download](#) de gratis lessenseries.
- De landelijke opleiding voor taalcoördinatoren is vernieuwd. Op 29 mei is er een inscholing voor opleiders.
- Het Ontwikkelteam Nederlands is gestart! Joanneke vertelt hoe het proces in elkaar zit en nodigt de leden van het Landelijk Netwerk Taal uit om vooral aan te haken. De producten van het Ontwikkelteam Nederlands zullen onze onderwijspraktijk gaan raken. [Praat](#) daarom vanaf het begin al mee!
- Download [de presentatie](#)

Sprekend leren. Wanneer groepswork echt leren wordt. | Jan T'Sas

Jan T'Sas (oa docent Taal en Leren aan de Universiteit Antwerpen, onderzoeker aan de Karel de Grote Hogeschool, auteur van de website Neejandertaal.be) begon zijn presentatie met een filmpje waarin meteen duidelijk werd hoe groepswork niet zou moeten verlopen: met veel lawaai en weinig echter interactie. Dit vormde het startpunt voor zijn verhaal waarin hij uiteenzette hoe leerlingen al pratend echt van elkaar kunnen leren. Ook presenteerde hij de resultaten van zijn pas afgerond onderzoek naar exploratieve gesprekken in vijf Vlaamse lagere scholen (zijn proefschrift is net ingediend en wordt in juni door hem verdedigd). Daaruit blijkt dat na de interventie leerlingen beter samenwerken, meer van elkaar leren en sterker worden in probleemoplossende taken, ook individueel (gemeten met de Raven IQ test). Ook taalzwakke leerlingen versterken hun taalvaardigheid. Voor wie meteen zelf ook met goed groepswork aan de gang wil, schreef Jan al eerder het boek [Sprekend Leren](#) (lees ook [de recensie](#) van Kris VandenBranden). Dit boek bevat niet enkele het hele verhaal van onderzoek rond sprekend leren in minder academische taal dan het proefschrift, maar bevat ook heel wat concreet lesmateriaal en ideeën!

- Download [de presentatie](#)

- T'Sas, J. en Eynde, R. van den (2015) [Sprekend leren doet groepswork renderingen](#). Over het aanleren van exploratieve gesprekstechnieken. In *Les* 195, sept p. 26-29.

Handvatten voor goede gesprekken met kinderen | Chiel van der Veen

Het stimuleren van de mondelinge taalvaardigheid van kinderen is een belangrijke opdracht van het onderwijs. Maar hoe doe je dat als leerkracht? In deze interactieve lezing heeft universitair docent Chiel van der Veen laten zien hoe leerkrachten met een aantal eenvoudige gesprekstechnieken meer ruimte kunnen geven aan kinderen. Op deze manier worden kinderen in gesprekken uitgedaagd hun ideeën in te brengen, te redeneren, kritisch naar elkaar te luisteren en samen na te denken. Met voorspellingen over een eenvoudig proefje konden de deelnemers tijdens de lezing zelf ervaren hoe een uitdagend onderwerp een discussie op gang kan brengen, met ruimte om een eigen mening te geven en ideeën af te wegen. Een interessant onderwerp dat aansluit bij het niveau van de kinderen en gesprekstechnieken van de leerkracht kunnen er ook in de klas voor zorgen dat kinderen meer gaan praten en mondeling taalvaardiger worden.

- Download [de presentatie](#)

Workshops en subplenaire lezingen

Dialogisch lezen op de basisschool | Maaïke Pulles

De (door omstandigheden ook plenaire) lezing van Maaïke Pulles (onderzoeker bij het Lectoraat taalgebruik & leren van de NHL Hogeschool) sloot bijna naadloos aan op de lezing van Jan T'Sas. Ze liet ons door middel van videofragmenten en transcripten ontdekken dat samen onderzoekend leren rondom teksten bevorderlijk is voor de gezamenlijke kennisontwikkeling van kinderen. De kinderen in haar materiaal gaan samen op zoek naar antwoorden op hun onderzoeksvragen en vinden die veelal in teksten. In de video's die Maaïke Pulles toonde, zagen we dat de kinderen de teksten op verschillende manieren bespreken. Ze bespreken de relevantie van (de informatie in) het tekstfragment, de manier waarop ze het lezen moeten aanpakken of de tekst kunnen gebruiken, de betekenis van woorden of grotere stukken tekst en de inhoud van de tekst in relatie tot de beantwoording van hun onderzoeksvraag. Door ons in tweetallen aan het werk te zetten met het transcript van een wat langer fragment, liet Maaïke Pulles ons zelf ontdekken hoe kinderen samen tot inzicht komen bij het achterhalen van de betekenis van een moeilijk woord. Ook zagen we videobeelden van kinderen die samen een informatieve tekst kritisch bespreken en daarmee binnen korte tijd een verrassend diepgravend gesprek houden over de evolutietheorie. Het was bovendien

mooi om te zien dat ook zwakkere lezers zeer wel in staat bleken om gezamenlijk gelezen teksten te begrijpen en kritisch te bespreken met hun klasgenoten.

- Download [de presentatie](#)

Hoe leerkrachten leerlingen uitnodigen om op elkaar te reageren | Annerose Willemsen

Ook deze workshop sloot mooi aan op de voorgaande lezing. Waar Chiel van der Veen het had over klassikale gesprekken met kleuters, besprak Annerose Willemsen - is promovendus bij de afdeling Discourse & Communication aan de Rijksuniversiteit Groningen - klassikale gesprekken rond geschiedenis en aardrijkskunde in groep 6. Ze liet ons inzien dat de op de wetenschappelijke literatuur gebaseerde aanbevelingen aan leerkrachten om dergelijke gesprekken te voeren in feite nog vrij algemeen zijn. Zo wordt leerkrachten aanbevolen om open vragen te stellen, om door te vragen en om leerlingen op elkaar te laten reageren, maar de manieren waarop leerkrachten die aanbevelingen ten uitvoer brengen blijken legio. Om leerlingen op elkaar te laten reageren, maken leerkrachten vaak gebruik van een enigszins paradoxale doorgeefbeurt: ze nemen de beurt om te kennen te geven dat ze zelf niet zullen reageren en juist de leerlingen het woord geven. Annerose Willemsen vestigde onze aandacht op deze doorgeefbeurten en liet ons aan de hand van videofragmenten ontdekken dat er veel verschillende doorgeefpraktijken zijn met bovendien verschillende effecten. Subtielere praktijken (bijvoorbeeld non-verbale) functioneren vooral op het niveau van beurtwisseling en leiden inderdaad tot reacties op de bijdrage van de vorige leerling. Andere praktijken (zoals het omvormen van de leerlingbijdrage tot een vraag) zijn echter veel nadrukkelijker en veranderen het interactionele project dat gaande was. Deze praktijken leiden dan ook veel minder vaak tot reacties op de bijdrage van de vorige leerling. Op basis van deze analyse concludeerde Annerose Willemsen dat minimale doorgeefpraktijken het meest geschikt lijken om leerlingen daadwerkelijk op elkaar te laten reageren.

- Download [de presentatie](#)

In gesprek over de visie op taalonderwijs | Curriculum.nu | Ontwikkelteam Nederlands

In het traject Curriculum.nu buigen vanaf maart 2018 130 leraren, zo'n 20 schoolleiders en ruim 80 scholen zich over de vraag wat leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs moeten kennen en kunnen. Voor 9 leergebieden, waaronder ook taal/Nederlands. In verschillende stappen beantwoorden de teams de vraag wat leerlingen zouden moeten kennen en kunnen, wat er tot het onderwijscurriculum zou moeten behoren.

De eerste stap was het formuleren van een **visie op het leergebied** (lees [de werkopdracht](#)): deze visie beschrijft hoe het leergebied Nederlands bijdraagt aan wat leerlingen nodig hebben voor hun leren, werken en leven in de toekomstige samenleving.

In deze sessie presenteerden drie leraren uit het Ontwikkelteam Nederlands (Judith Pool en Jetty de Jong) de conceptvisie die zij nu ter bevraging voorleggen aan het onderwijsveld. Ze vertelden wat zij zien als de relevantie van het taalonderwijs (waarom moeten kinderen taalonderwijs krijgen), wat de inhoud van het vak volgens hen moet zijn (ze stellen een driedeling in taalvaardigheid, kennis over taal en literatuur/fictie voor) en hoe het taalonderwijs zich verhoudt tot de andere leergebieden en vaardigheden (de positie). Aan ons, scholen in het land, taalexperts, wetenschappers... nu de taak om daar feedback op te geven: zijn we het met ze eens? De OTleden deelden flappen uit met vragen en dat leidde tot boeiende gesprekken! De tijd was veel te kort om alles te bespreken, daarom nodigden ze ons uit om op school het gesprek voort te zetten en met je team een eigen feedbackformulier in te vullen. De opbrengsten van deze sessie worden in ieder geval worden uitgewerkt door de stuurgroep van het LNT en ingediend bij Curriculum.nu! Namens het Ontwikkelteam dank daarvoor!

- Download [de presentatie](#)
- [Lees de visie en geef feedback!](#)